

مقدمه

انواع مختلف داروهای عمده صنعت داروسازی، شامل داروهای نسخه‌ای، داروهای ژنریک (غیر انحصاری)، داروهای بدون نسخه^۱ و داروهای مخصوص امراض خاص^۲ می‌باشد. داروهای نسخه‌ای ۷۰ درصد و داروهای مخصوص امراض خاص ۱۵ درصد از فروش دارو در سطح جهان را تشکیل می‌دهند. از نظر رشد فروش بین سالهای ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۱، انتظار می‌رود داروهای نسخه‌ای حدود ۶ درصد رشد نمایند، در حالی که داروهای مخصوص امراض خاص، تا حدود ۱۱ درصد رشد خواهند داشت و این امر با افزایش متوسط قیمت داروها تشدید می‌گردد. بازیگران عمده صنعت داروسازی از کشورهای چین، ایالات متحده، سوئیس، هند و آلمان می‌باشند.

در حالیکه بحران کووید ۱۹ بخش‌هایی مانند حمل و نقل و خرده فروشی محصولات غیرغذایی را متضرر نموده است، بخش محصولات دارویی به جهت تداوم تقاضا برای عرضه و توسعه روش‌های درمانی توسط سیستم‌های بهداشتی سراسر جهان، سودآور بوده است. صنعت داروسازی برای حفظ سلامت مردم، تحت حمایت جدی دولتها قرار داشته و حمایت دولتی در تخصیص بودجه‌های قابل توجه جهت مهار همه‌گیری مشهود می‌باشد. این امر به بیمارستان‌ها کمک نموده تا داروها و تجهیزات پزشکی بیشتری را خریداری کرده و شرکتهای داروسازی نیز بتوانند برنامه‌های تحقیق و توسعه را با هدف کشف دارو یا واکسن بیماری قویاً دنبال نمایند.

حتی قبل از بحران، صنعت داروسازی از حمایت قوی دولتی برخوردار بود و این امر فروش جهانی دارو را تقویت نمود. پیش بینی می‌شود فروش دارو در جهان به سطح بی‌سابقه ۹۲۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ برسد، در حالی که این رقم در سال قبل، ۸۸۰ میلیارد دلار بوده است. همچنین به دلیل افزایش حمایت‌های عمومی در سیاست‌گذاریهای بهداشتی، انتظار می‌رود فروش دارو در سال ۲۰۲۱ تا ۶ درصد افزایش یافته و به ۹۸۵ میلیارد دلار معادل دو برابر نرخ رشد متوسط بازار طی دهه گذشته برسد.

مرور کلی صنعت

- فعالیت خرید و ادغام با هدف تقویت روند داروسازی، یک گزینه کارآمدتر نسبت به هزینه‌های تحقیق و توسعه داخلی محسوب می‌شود.

¹ -over-the-counter(OTC)

² - orphan drugs

- رقابت از جانب داروهای ژنریک و زیست همسان^۲ به تدریج سهم بازار داروهای انحصاری را از بین می‌برد.
- احتمال فروش با قیمت بالای داروهای مخصوص امراض خاص

نقاط قوت

- تقویت رشد ساختاری تقاضا بواسطه رشد طبقه متوسط در بازارهای نوظهور و بطور کلی جمعیت سالمند
- انعطاف پذیری هزینه‌های دارویی، قطع نظر از چرخه اقتصادی
- پوشش مناسب هزینه‌های فزاینده تحقیق و توسعه بواسطه نقدینگی قوی
- برخورداری از حمایت قوی دولت برای بهبود نیازهای بهداشتی مردم

نقاط ضعف

- فشار دولت بر تقویت تولید دارو در داخل کشورهای غربی ممکن است سبب اختلالات برنامه‌ریزی نشده زنجیره تأمین طی ماههای آتی گردد.
- فشار بیشتر نظام بیمه سلامت همگانی بر کاهش قیمت داروهای با درجه نوآوری پایین
- قیمت‌گذاری داروها بخصوص در مورد واکسن احتمالی کووید ۱۹ سبب خدشه دار شدن اعتبار بخش دارو می‌شود.
- وجود قوانین و مقررات بهداشتی سخت‌گیرانه
- حاشیه سود کمتر شرکتهای داروسازی ژنریک در مقایسه با شرکتهای دارویی انحصاری

زیربخش‌ها

- **داروهای دارای شناسه تجاری (برند) نسخه‌ای:** انقضای حق انحصاری تولید، بخشی از فروش این نوع داروها را در معرض ریسک قرار می‌دهد، زیرا شرکتهای رقیب می‌توانند داروهای مذکور را با هزینه کمتری تولید نمایند.
- **داروهای ژنریک:** ظرفیت بالقوه رشد بازار به دلیل انقضای حق انحصاری تولید داروهای برند. افزایش همزمان فروش داروهای زیست همسان متعاقب انقضای حق انحصاری تولید داروهای برند بیوتکنولوژیک.
- **داروهای بدون نسخه:** این داروها نرخ رشد بالایی نخواهند داشت.

^۲ - Biosimilar، محصولات بیولوژیک که از موجودات زنده بدست می‌آیند.

ارزیابی ریسک

قیمت گذاری دارو مشکلاتی را برای پرداخت کنندگان در سراسر جهان ایجاد نموده است. پرداخت کنندگان اعم از دولتی یا خصوصی، با روشهای درمانی روبرو هستند که هزینه‌های آن، بخش عمده‌ای از بودجه آنها را تشکیل می‌دهد.

در طبقه بندی بخش‌های انعطاف پذیر، بخش داروسازی در بالاترین نقطه قرار دارد و تنها بخشی است که در برخی مناطق مانند آسیا-پاسیفیک یا اروپای شرقی و مرکزی کماکان ریسک پایینی دارد. با این وجود، ریسک‌های ساختاری و به عنوان مثال، فشار مقامات دولتی بر قیمت داروها در بخش داروسازی کماکان وجود دارد. بحران اخیر نیز که همبستگی منفی شدیدی بین سطح درآمدها و نرخ مرگ و میر ناشی از کووید ۱۹ را آشکار نمود، بر وخامت این امر افزوده است. در این شرایط، راهبردهای شرکت‌های بزرگ داروسازی - که قبل از همه‌گیری جهانی آغاز شده بود - مواردی مانند تشویق ارتباطات نزدیکتر به منظور جستجوی داروهای سودمندتر و اقدامات مربوط به خرید و ادغام را شامل می‌گردد. این در حالی است که روند مذکور منجر به افزایش بدهی‌های این شرکتها شده است. همچنین حضور بازیگران جدید مانند آمازون در توزیع داروها، ریسک بخش‌های سنتی محسوب می‌شود.

توزیع کنندگان، از جمله عمده فروشان و همچنین زنجیره‌های عرضه دارو از بخش‌های مهم در معرض ریسک صنعت داروسازی محسوب می‌شوند، چرا که بیشترین فشار ناشی از کاهش قیمت درخواستی از سوی پرداخت کنندگان دولتی و خصوصی بر آنها تحمیل می‌گردد. این در حالی است که به دلیل شبکه‌های توزیع نسبتاً متمرکز و تخصصی، هزینه‌های ثابت این توزیع کنندگان بالاست. به عنوان مثال، برخی داروها باید به سرعت بدون توجه به فاصله جغرافیایی و در عین حال با رعایت استانداردهای سخت گیرانه، بسته بندی و تحویل شوند و شرکت‌های توزیع کننده باید خود را با این استانداردها تطبیق دهند. سیاست‌های محدود کردن حجم نیز می‌تواند بر کسب و کار توزیع کنندگان تأثیر بگذارد.

شرکت‌های عمده فروشی اروپایی و چینی، ریسک بالاتری دارند. علاوه بر اعمال سیاست‌های شدید برای کاهش قیمت که در اروپا در حال انجام است، شرکت‌های عمده فروشی اروپایی باید از استانداردها و مقررات سخت‌تری تبعیت نمایند. رعایت این قوانین هزینه‌ها را افزایش داده و بر میزان سود تأثیر می‌گذارد. در کشور چین، دولت مرکزی به دنبال پاکسازی بخش توزیع داروست که به دلیل اقدامات غیرشفاف و حضور واسطه‌های موثر در افزایش قیمت‌ها، به شدت آسیب دیده است.

ارزیابی ریسک صنعت داروسازی در مناطق مختلف جهان^۴

منطقه	آمریکای لاتین	آمریکای شمالی	اروپای مرکزی و شرقی	اروپای غربی	آسیا-پاسفیک	خاورمیانه و ترکیه
ریسک [☆]	متوسط	متوسط	کم	متوسط	کم	متوسط

[☆] درجات مختلف ریسک شامل چهار درجه کم، متوسط، بالا و بسیار بالا می‌باشد.

شرایط صنعت داروسازی با تمرکز بر همه‌گیری کووید ۱۹

همه‌گیری کووید ۱۹، شیوه‌های مراقبت بهداشتی را تغییر داده و بر این اساس، اعمال محدودیت‌ها سبب افزایش پذیرش مراقبت‌های آنلاین و مشاوره‌ای از راه دور شده است. از آنجا که مقررات این نوع درمان‌های جدید باید توسط مقامات رسمی صادر گردد، ممکن است اعطای مجوز خدمات از راه دور به پزشکان برای دولت‌ها و بیمه‌گران (احتمالاً به استثنای پزشکان عمومی) زمانبر باشد. مانع بعدی در برابر این بخش، مربوط به رونمایی از واکسن کووید ۱۹ و زنجیره‌های عرضه جهانی است، زیرا در خلال همه‌گیری، فشار برای تولید دارو در کشورهای غربی افزایش یافته که این امر اعتماد جهانی به چین را برای بسیاری از مواد موثر دارویی شامل داروهای مسکن، بدلیل رقابتی بودن هزینه آن، آشکار نمود. در واقع ریسک فزاینده‌ای وجود دارد که دولت‌ها سعی می‌کنند با استفاده از موانع تجاری و اعمال مقررات و مشوق‌ها برای تشویق توسعه زنجیره‌های تأمین داخلی، واردات دارو را در سال‌های پیش رو کاهش دهند.

تمامی داروسازان مجبورند با تشدید کنترل‌های هزینه‌ای دولت‌ها برای تعیین قطعی قیمت دارو خود را هماهنگ نمایند. این شرکتها برای غلبه بر موانع سیاسی مرتبط با گرانفروشی دارو، بی‌وقفه تلاش می‌نمایند. همچنین صرف هزینه‌های بسیار گزاف در بخش تحقیق و توسعه یا خریداری سهام بسیار گران قیمت شرکت‌های بیوتکنولوژیک، برای شرکت‌های داروسازی چندان آسان نبوده و این موضوعات سبب شده است تا قیمت‌گذاری محصولات این شرکتها از طریق چارچوب‌های قانونی صورت پذیرفته و شرکتها نقشی در این فرآیند نداشته باشند. به علاوه آنها مجبورند ریسک تغییر محل برخی فعالیتهای تولیدی که از نظر دولت‌ها راهبردی محسوب می‌شوند، بپذیرند. این ریسک جدید با بازگرداندن مواد ترکیبی داروهای نسخه‌ای و ژنریک که معمولاً در کشورهای کم‌درآمد تولید می‌شود، ارتباط دارد. همچنین این امر ممکن است به عنوان فرصتی برای داروسازان باشد تا آنها در مقابل تطبیق خود با الزامات دولتهای کشورهای توسعه یافته بتوانند در مورد سطح قیمت دارو چانه‌زنی نمایند. علاوه بر اکراه داروسازان برای بحث در مورد طیف گسترده قیمت واکسن کووید ۱۹، قیمت‌گذاری

^۴ بر اساس پیش‌بینی موسسه کوفاس فرانسه در اکتبر ۲۰۲۰



تمام معاملات واکسن‌ها از جمله داروها، همواره مخفی مانده است. از این‌رو، قیمت هر دوز واکسن کووید ۱۹ ممکن است از ۳ دلار تا بیش از ۳۰ دلار، بسته به اینکه کجا و چگونه تولید و یا توسط چه کسی (بخش خصوصی و یا دولتی) ارائه گردد، تفاوت داشته باشد. از آنجا که دیگر هزینه‌های بالای تولید تنها بحث تعدیل تفاوت قیمت بین داروی تولیدی کشورهای غربی و سایر کشورها نمی‌باشد، گروه‌های داروسازی تحت فشار فزاینده برای همکاری با کشورهای با درآمد بالا در مورد تعیین سقف هزینه‌ها می‌باشند.